

Beáta Grešš Halász
Ľubomíra Tkáčová
Dagmar Magurová

Pokročilá prax v ošetrovateľstve

(ADVANCED PRACTICE IN NURSING)

Beáta Grešš Halász
Ľubomíra Tkáčová
Dagmar Magurová

**POKROČILÁ PRAX V
OŠETROVATEĽSTVE
(ADVANCED PRACTICE IN
NURSING)**

Autori:

PhDr. Beáta Grešš Halász, PhD.
doc. PhDr. Ľubomíra Tkáčová, PhD.
PhDr. Dagmar Magurová, PhD

Recenzenti:

Dr. h.c. prof. PhDr. Anna Eliášová, PhD., DBA
doc. PhDr. Jana Martinková, PhD.
doc. PhDr. Silvia Puteková, PhD.

Vydavateľ: Beáta Grešš Halász

Rok vydania: 2019

Miesto vydania: Prešov

© Všetky práva vyhradené.

Nijaká časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať, ukladať do informačných systémov a ani rozširovať (elektronicky, fotografickou reprodukciou a pod.) bez predchádzajúceho súhlasu majiteľov práv.

Obálka: Monika Zbínová

Korektúra: Ľubomíra Tkáčová a Dagmar Magurová

ISBN 978-80-570-0922-1

EAN 9788057009221

OBSAH

ZOZNAM TABULIEK A OBRÁZKOV	5
ZOZNAM SKRATIEK.....	7
O AUTOROCH	9
ÚVOD	17
1 POKROČILÁ PRAX V OŠETROVATELSTVE (ADVANCED PRACTICE IN NURSING).....	19
1.1 DEFINÍCIA POKROČILEJ PRAXE V OŠETROVATELSTVE	20
1.2 HISTÓRIA A SÚČASNOŠŤ POKROČILEJ PRAXE V OŠETROVATELSTVE	21
1.3 VÝVOJ POKROČILEJ PRAXE V OŠETROVATELSTVE V JEDNOTLIVÝCH KATEGÓRIÁCH.....	24
1.3.1 Anestéziologická sestra (Nurse Anesthetist)	26
1.3.2 Sestra- pôrodná asistentka (Nurse- Midwife).....	28
1.3.3 Sestra- špecialista (Nurse Specialist).....	29
1.3.4 Sestra- praktik (Nurse Practitioner).....	32
1.4 ODPORÚČANÉ KATEGÓRIE PRACOVNÝCH SÍL V OŠETROVATELSTVE V EÚ.....	34
1.4.1 Prehľad kategórií pracovníkov ošetrovateľskej starostlivosti podľa odporúčaní EFN	35
2 KONCEPTUALIZÁCIA POKROČILEJ PRAXE.....	43
2.1 HISTORICKÝ KONTEXT KONCEPTUALIZÁCIE POKROČILEJ PRAXE V OŠETROVATELSTVE	44
2.2 KONCEPTUÁLNE RÁMCE A MODELY POKROČILEJ PRAXE V OŠETROVATELSTVE	46
2.3 POKROČILÁ PRAX V OŠETROVATELSTVE V KONTEXTE MODELU ANN B. HAMRIC	50
3 KLÚČOVÉ KOMPETENCIE SESTRY S POKROČILOU PRAXOU	56
3.1 KOMPETENCIE POKROČILEJ PRAXE V OŠETROVATELSTVE	56
3.2 KOMPETENCIE POKROČILEJ PRAXE V OŠETROVATELSTVE PODĽA PLATNEJ LEGISLATÍVY NA SLOVENSKU	62
4 REGULÁCIA POKROČILEJ PRAXE V OŠETROVATELSTVE.....	64
4.1 REGULÁCIA POKROČILEJ PRAXE V OŠETROVATELSTVE V MEDZINÁRODNOM KONTEXTE SO ZAMERANÍM NA VYBRANÉ KRAJINY	65
4.1.1 Regulácia pokročilej praxe v ošetrovateľstve a jej vývoj v Spojených štátoch amerických.....	65
4.1.2 Regulácia pokročilej praxe v ošetrovateľstve a jej vývoj vo Veľkej Británii	68
4.1.3 Regulácia pokročilej praxe v ošetrovateľstve a jej vývoj v Írsku	70

4.2 REGULÁCIA POKROČILEJ PRAXE V OŠETROVATELSTVE A JEJ VÝVOJ NA SLOVENSKU	72
4.2.1 Registrácia sestier v Slovenskej komore sestier a pôrodných asistentiek	78
4.2.2 Licencia.....	78
5 VZDELÁVANIE SESTIER S POKROČILOU PRAXOU	80
5.1 VZDELANIE SESTIER S POKROČILOU PRAXOU V ZAHRANIČÍ.....	80
5.1.1 Magister ošetrovateľstva (Master in Nursing)	81
5.1.2 Doktor ošetrovateľstva (Doctor in Nursing).....	82
5.2 VZDELANIE SESTIER S POKROČILOU PRAXOU NA SLOVENSKU	86
6 VYBRANÉ ŠPECIFICKÉ ZAMERANIA V OBLASTI POKROČILEJ PRAXE V OŠETROVATELSTVE	89
6.1 POKROČILÉ OŠETROVATELSTVO V MANAŽMENTE RÁN	89
6.2 OŠETROVATELSTVO V GERIATRII	94
6.3 SESTRA- PRAKTIK V PRIMÁRNEJ STAROSTLIVOSTI	101
6.5 FOREZNÉ OŠETROVATELSTVO	110
6.6 OŠETROVATELSTVO V PALIATÍVE	117
7 POKROČILÁ PRAX V KONTEXTE MULTIODBOROVEJ KOOPERÁCIE	124
7.1 MULTIODBOROVÁ KOOPERÁCIA V KLINICKEJ PRAXI	125
7.2 UPLATNENIE POKROČILEJ OŠETROVATELSKEJ PRAXE V KLINICKEJ PRAXI NA SLOVENSKU	127
8 KONKLÚZIA	133
ZÁVER	136
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	137
RECENZNÉ POSUDKY	153

ZOZNAM TABULIEK A OBRÁZKOV

Tabuľka 1 Kategórie pracovníkov ošetrovateľskej starostlivosti: všeobecná sestra (general care nurse)	36
Tabuľka 2 Kategórie pracovníkov ošetrovateľskej starostlivosti: sestra- špecialista (specialist nurse).....	37
Tabuľka 3 Kategórie pracovníkov ošetrovateľskej starostlivosti: sestra s pokročilou praxou (advanced nurse practitioner)	39
Tabuľka 4 Kategórie pracovníkov ošetrovateľskej starostlivosti: zdravotnícky asistent (healthcare assistant)	40
Tabuľka 5 Kompetencie pre sestry s pokročilou praxou.....	59
Tabuľka 6 Vylepšenie a zdokonalenie kvality ošetrovateľskej starostlivosti v kontexte DNP	84
Tabuľka 7 Kompetencie pre sestry- praktikov pre dospelých geriatrických p/k v primárnej starostlivosti	98
Tabuľka 8 Kompetencie ANP a NP	103
Obrázok 1.1 Kategórie pokročilej praxe v ošetrovateľstve.....	25
Obrázok 1.2 EFN kategórie pracovníkov v ošetrovateľskej starostlivosti „Matrix 3+1“	35
Obrázok 2.1 Fentonovej a Brykczinskej model domén praxe odborníka: sestra- klinický špecialista a sestra- praktik	48

Obrázok 2.2 Brownovej konceptuálny ráamec pokročilej praxe v ošetrovatel'stve	49
Obrázok 2.3 Hamricovej model koncepcie pokročilej praxe v ošetrovatel'stve: primárne kompetencie.....	51
Obrázok 2.4 Hamricovej model koncepcie pokročilej praxe v ošetrovatel'stve: centrálné kompetencie	52
Obrázok 2.5 Hamricovej model koncepcie pokročilej praxe v ošetrovatel'stve: základné kompetencie.....	53
Obrázok 2.6 Hamricovej model koncepcie pokročilej praxe v ošetrovatel'stve: kritické environmentálne faktory ovplyvňujúce ošetrovatel'skú prax	54
Obrázok 4.1 ANA model regulácie profesionálnej ošetrovatel'skej praxe.....	66
Obrázok 6.1 Skladba vzdelávacích programov a ich obsah v oblasti manažmentu rán pre sestry	93
Obrázok 7.1 Diagram kategórií sestier	128

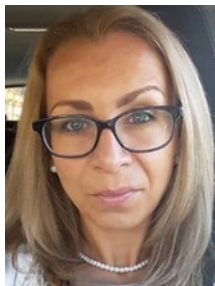
ZOZNAM SKRATIEK

AACN	American Association of Colleges of Nursing
AANA	American Association of Nurses Anesthetists
AANM	American Association of Nurses- Midwives
ACNM	American College of Nurses- Midwives
ACOG	American College of Obstetricians and Gynecologists
AMP	Advanced Midwife Practitioner
ANA	American Nurses Association
ANP	Advanced Nurse Practitioner
APN	Advanced Practice Nursing
APRN	Advanced Practice Registered Nurse
APSM	School of the Association for the Promotion and Standardization of Midwifery
ASA	American Society of Anesthesiologists
CHRE	Council for Healthcare Regulatory Excellence
CM	Community Matron
CMS	Clinical Midwife Specialist
CNM	Certified Nurse- Midwife
CNS	Clinical Nurse Specialist
CRNA	Certified Registered Nurse Anesthetist
DNP	Doctor of Nursing Practice
EBN	Evidence Based Nursing
EBP	Evidence Based Practice

EFN	European Federation of Nurses Associations
HCA	Health Care Assistant
HPNA	Hospice and Palliative Nurses Associations
ICN	International Council of Nurses
MCA	Maternity Center Association
MM	Modern Matron
NC	Nurse Consultant
NCNM	National Council for the Professional Development of Nursing and Midwifery
NCP	National Consensus Project for Quality Palliative Care
NMBI	Nursing and Midwifery Board of Ireland
NMC	Nursing and Midwifery Council
NOPHN	National Organization of Public Health Nursing
NP	Nurse Practitioner
NFQ	National Quality Forum
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
RCN	Royal College of Nursing
RNP	Registered Nurse Prescriber
USA	United States of America
UKCC	United Kingdom Central Council of Nursing Midwifery and Health Visiting
WHO	World Health Organization
ZP	Zdravotnícky pracovník/-níci

O AUTOROCH

GREŠŠ HALÁSZ Beáta (rod. Halász), PhD., PhD.

Názov a adresa pracoviska: Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta zdravotníckych odborov, Partizánska 1, 080 01 Prešov, e-mail:

beata.gress.halasz@unipo.sk

Funkčné zaradenie: Odborný asistent

Odborné zameranie: pokročilá prax v ošetrovatelstve, výskum v ošetrovatelstve, prax založená na dôkazoch, manažment chronických rán, ošetrovatelstvo v chirurgii, ošetrovatelstvo v komunite, klinické cvičenia v chirurgii a komunite

Odborná prax

3/2018 – trvá: Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta zdravotníckych odborov, Pracovná pozícia- odborná asistentka; 1/2015- 2/ 2018: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce Sv. Alžbety Bratislava, n. o., Palackého 1, Bratislava, pôsobenie: ústav v Prešove, detašované pracovisko v Michalovciach a Košiciach, Pracovná pozícia- doktorandka, odborná asistentka; 1/2012- 10/ 2012: St. Francis Healthcare Village, Mullingar, Írsko, Pracovná pozícia- sestra pri lôžku (chirurgické oddelenie, interné oddelenie, operačné sály, prebúdzacia miestnosť, urgent); 3/2011- 10/2012: Nurse On Call Nursing Agency, Dublin, Írsko, Pracovná pozícia- agentúrna sestra (chirurgické oddelenie, interné oddelenie, urgent, flebotomická sestra); 1/2011- 3/2011: CPL Nursing Agency, Dublin, Írsko, Pracovná pozícia- agentúrna sestra (chirurgické oddelenie, interné oddelenie, ošetrovatel'ský dom); 1/2010- 1/2012: Knightsbridge Care Home, Barchester Group, Longwood Road, Trim, Co. Meath, Írsko, Pracovná pozícia- sestra, neskôr klinická sestra manažérka, vedúca sestra (ošetrovatel'ský dom); 6/2007- 1/2010: CareWorld Ireland,

komunitná opatrovateľská agenúra, 9 Inns Court, Winetavern St., Dublin 8, Írsko, Pracovná pozícia- sestra supervízor, neskôr sestra manažérka/riadiťka a školiteľka opatrovateľov (komunitná ošetrovateľská starostlivosť); 1/2005- 10/2006: Univerzitná nemocnica L. Pasteura, Rastislavova 43, Košice, Klinika úrazovej chirurgie, Pracovná pozícia- sestra pri lôžku (septické a mužské oddelenie KÚCH); 6/2004- 12/2004: Inštitút klinické a experimentálnej medicíny, Praha, Česká Republika, Pracovná pozícia- sestra pri lôžku (transplantačné oddelenie); 9/1998- 6/2002: Univerzitná nemocnica L. Pasteura, Rastislavova 43, Košice, Klinika úrazovej chirurgie, sestra pri lôžku (septické a mužské oddelenie KÚCH).

Vzdelanie

Vysokoškolské vzdelanie a ďalší akademický rast:

2014-2017: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava, Katedra ošetrovateľstva, doktorandské štúdium- študijný odbor: ošetrovateľstvo; 2013- 2014: Univerzita P.J. Šafárika, v Košiciach, Ústav ošetrovateľstva, rigorózne konanie- študijný odbor: ošetrovateľstvo; 2010- 2012: University of Dublin, Trinity College, School of Nursing and Midwifery, Dublin, Írsko, Master in General Nursing- študijný odbor: General Nursing; 2003- 2006: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava, Katedra ošetrovateľstva, bakalár- študijný odbor: ošetrovateľstvo

Ďalšie vzdelávanie

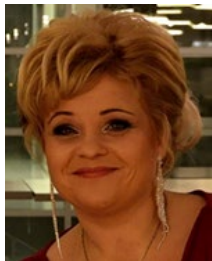
2017- trvá: Trnavská univerzita v Trnave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce, študijný program: Master of Public Health; 2015-2017: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, študijný program: Špecializačné štúdium v odbore ošetrovateľská starostlivosť v komunite; 2002- 2003: Slovenská zdravotnícka univerzita, Bratislava, Katedra ošetrovateľstva; študijný program: Špecializačné štúdium v odboroch chirurgie dospelých; 2007: Manual Handling, Health and Safety, Food Hygiene, Infection Control,

Dementia Training, Elder Abuse, Dublin, Írsko; 2009: Train the Trainter-školiteľ pre opatrovateľský kurz, Dublin, Írsko; 2010: IELTS test z anglického jazyka, Dublin, Írsko (6,5 bodov); 2010: Basic Phlebotomy Course I and II, Dublin, Írsko; 2011: CPR, AED, Dublin, Írsko; 2011: Non-violent crisis, Dublin, Írsko

Publikačná a pedagogická činnosť, pôsobenie

Pedagogická prax 5 rokov. Realizuje prednáškovú, vedecko - výskumnú činnosť; Je konzultantkou a oponentkou záverečných prác; 2012- členka a od 2018 predsedníčka Slovenskej spoločnosti pre ošetrovanie otvorených rán; Je autorkou a spoluautorkou 30 odborných a vedeckých publikačných výstupov. Recenzuje vedecké články v časopise Journal of Health Systems and Policies.

TKÁČOVÁ Lubomíra (rod. Basandová) doc., PhDr., PhD.

Názov a adresa pracoviska: Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta zdravotníckych odborov, Partizánska 1, 080 01 Prešov

e-mail: lubomira.tkacova@unipo.sk

Funkčné zaradenie: odborný asistent

Odborné zameranie: teória ošetrovateľstva, profesijná komunikácia, komunitné ošetrovateľstvo; klinické cvičenia v psychiatrii, geriatrii; manažment.

Odborná prax

3/2018 – trvá Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta zdravotníckych odborov, Katedra ošetrovateľstva. Pracovná pozícia – odborný asistent. 2013 –1/2018 VŠZaSP sv. Alžbety, detašované pracovisko Bl. Metóda D. Trčku v Michalovciach, ÚSVaZ Bl. P. P. Gojdiča, Prešov, Pracovná pozícia: vysokoškolský pedagóg. 2015-1/2018 zástupkyňa vedúceho detašovaného pracoviska pre ošetrovateľstvo. 2010 – 2013 Trnavská univerzita v Trnave, FZaSP, Katedra ošetrovateľstva. Pracovná pozícia: interný doktorand. 2006-2014 Detská psychiatrická ambulancia Michalovce, Pracovná pozícia - ambulatná sestra. 1999 -2010 Zariadenie pre seniorov v Michalovciach, Pracovná pozícia - sestra pri lôžku.

Vzdelanie

Vysokoškolské vzdelanie a ďalší akademický rast:

2016 - Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Habilitačné konanie. 2010- 2013 Trnavská univerzita v Trnave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce, odbor ošetrovateľstvo, denné doktorandské štúdiu. 2006 –2008 Trnavská univerzita v Trnave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce, odbor ošetrovateľstvo, magisterské štúdium. 2003 –2006 Katolícka univerzita v Ružomberku Fakulta zdravotníctva, odbor ošetrovateľstvo, prvý stupeň vysokoškolského štúdia.

Ďalšie vzdelávanie

2016 Špecializačné štúdium: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Špecializačný študijný program v zdravotníckom povolání sestra v odbore: Ošetrovateľská starostlivosť v komunite.

2015 Národný ústav celoživotného vzdelávania Bratislava, Manažér ďalšieho vzdelávania Modul – Osobitosti vzdelávania dospelých, Modul – Vzdelávanie v organizácii. 2015 Národný ústav celoživotného vzdelávania Bratislava, Lektor ďalšieho vzdelávania Modul – Andragogické kompetencie Modul – Didaktické kompetencie Modul – Sociálne, osobnostné a reflexívne kompetencie. 2013 Trnavská univerzita v Trnave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce, odbor ošetrovateľstvo, rigorózne konanie.

Publikačná a pedagogická činnosť, pôsobenie

Pedagogická prax 8 rokov. Realizuje prednáškovú, vedecko - výskumnú činnosť; je konzultantkou a oponentkou záverečných, rigorózných prác; recenzovala viaceré vysokoškolské učebné texty, vedie doktorandov v doktorandskom štúdiu. 2016- členka redakčnej rady Dia spektrum, 2017 - členka editorskej sekcie - Eurasian Journal of Health Technology Assessment. 2017- podpredseda Zväzu diabetikov a edukátorov Slovenska, členka redakčnej rady DIA nádej, 2018 - podpredseda Slovenskej spoločnosti ošetrovania otvorených rán. Je autorkou a spoluautorkou viac než 81 odborných a vedeckých publikačných výstupov.

MAGUROVÁ Dagmar (rod. Denciová), PhDr., PhD.

Názov a adresa pracoviska: Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta zdravotníckych odborov, Partizánska 1, 080 01 Prešov

e-mail: dagmar.magurova@unipo.sk

Funkčné zaradenie: odborný asistent; vedúca Katedry ošetrovateľstva

Odborné zameranie: pediatrické ošetrovateľstvo; komunitné ošetrovateľstvo; edukácia v zdravotnej starostlivosti; profesijná komunikácia, paliatívna a hospicová starostlivosť; klinické cvičenia v pediatrii.

Odborná prax

Apríl 2005 - trvá Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta zdravotníckych odborov, Katedra ošetrovateľstva. Pracovná pozícia- odborný asistent. 1988-2005 Stredná zdravotnícka škola Michalovce. Pracovná pozícia - stredoškolský pedagóg. 01.09.1999-30.09.2004 - zástupca riaditeľky školy na Strednej zdravotníckej škole v Michalovciach. 1983 - 1988 OÚNZ Michalovce. Pracovná pozícia - detská sestra - školská ambulancia; sestra pri lôžku.

Vzdelanie

Filozofická fakulta UK Bratislava (1989 - 1994), študijný odbor: učiteľstvo všeobecno-vzdelávacích predmetov ošetrovateľstvo - pedagogika. Rigorózna skúška v odbore ošetrovateľstvo - rehabilitácia na FZ a SP TU v Trnave. Vedný odbor ošetrovateľstvo- rehabilitácia. 2001 - 1. kvalifikačná skúška - Metodické centrum Prešov. 2002 -absolvovanie Prípravy vedúcich pedagogických zamestnancov v Metodickom centre Prešov. Doktorandské štúdium (2001-2006) vo vednom odbore 51-38-9 Ošetrovateľstvo na FZ a SP Trnavskej Univerzity v Trnave.

Publikačná a pedagogická činnosť

Pedagogická prax 30 rokov. Realizuje prednáškovú, vedecko - výskumnú činnosť; je konzultantkou a oponentkou záverečných, rigorózných prác; recenzovala viaceré vysokoškolské učebné texty. Členka Redakčnej rady MOLISA - Medicínsko ošetrovateľské listy Šarišana. 2016- Členka editorskej sekcie - Eurasian Journal of Health Technology Assessment. 2015- Členka rady pre hodnotenie kvality vzdelávania Fakulty zdravotníckych odborov, PU v Prešove. Je autorkou a spoluautorkou viac než 250 odborných a vedeckých

publikačných výstupov (zdroj: <http://www.publib.sk/web/kniznica/epc/autor/Dagmar+Magurova>).

V roku 2012 absolvovala Erasmus - mobilitu na Univerzite J. U. Purkyně, Fakulta zdravotníckych štúdií, Ústí nad Labem, Česká Republika . 2018 – Erasmus- PPWSZ w Nowym Targu, Poľsko.

Ocenenia

V roku 2010 - cena rektora Prešovskej univerzity v Prešove za publikačnú činnosť. 2014- udelená cena dekana FZO PU v Prešove za oblasť vedecko-výskumnú. 2015- cena rektora Prešovskej univerzity v Prešove za publikačnú činnosť.

Projekty a výskumná činnosť

Spoluriešiteľka a zástupca v projektoch KEGA: Projekt č. 009PU-4/2011: Návrh stratégie skriningového vyšetrenia mladých športovcov a zdokonalenie foriem výučby v oblasti biofyziológie športu za účelom prevencie kardiovaskulárnych komplikácií v rámci medzinárodnej spolupráce. 2. Projekt č.022PU-4/2011: Edukačné centrum pomoci pre príbuzných p/kov s Alzheimerovou chorobou v kontexte prepojenia teórie a praxe vo výučbe študentov. 3. Medzinárodné aktivity: Zapojenie sa do vedeckého projektu RRC03/2010 z MSK na podporu „Vědy a výskumu v Moravskoslezském kraji“; 4. CCNURCA: 544169- TEMPUS-1-2013-1- cieľom projektu je reforma vysokoškolského vzdelávania sestier na partnerských univerzitách z krajín Západného Balkánu. 5. KEGA- Hodnotenie klinického prostredia v pregraduálnom vzdelávaní sestier

(016PU-4/2015), 2015-2017. 6. KEGA – Podiel ošetrovatel'stva pri využívaní aktivizačných techník u chorých s demenciou (012PU – 4/2018), 2018-2020.

ÚVOD

Expanzia, rast a chápanie konceptu pokročilej praxe v ošetrovatelstve sú veľmi komplexné. Prinášajú významné postavenie ošetrovatelstva v spoločnosti všeobecne, ale taktiež aj z profesionálneho a socio-ekonomického hľadiska. Pokročilá prax je nielen novou cestou, ale aj novým myslením. Napriek tomu vniesla do spoločnosti nepochopenie jej koncepcie, nejasnosti v tom, čo môže rola poskytnúť, kto a ako môže z nej benefitovať a ako môže byť takáto starostlivosť meraná a vyhodnocovaná. Proces prispôsobenia sa dobe, moderným požiadavkám poskytovania zdravotníckych služieb, a z nich vyplývajúcich zmien v tradíciách poskytovania zdravotnej starostlivosti, je zdĺhavý. Pokročilá prax v ošetrovatelstve bude mať podľa viacerých odborníkov významný vplyv na zdravie vo svetovom meradle. Ved' už WHO v roku 2010 uznala a vysoko ocenila prínos ošetrovatelstva pre potreby zdravotnej starostlivosti. V minulosti sa pri implementácii pokročilej praxe vyskytlo viacero prekážok. Podstatné je analyzovať tieto bariéry, aby boli predvídateľné a zvládnuteľné. Dôležité je analyzovať okolnosti, ovplyvňujúce faktory, i podmienky pre uplatňovanie pokročilej praxe v ošetrovatelstve do systémov zdravotníctva s prihliadaním na potreby spoločnosti. Kontinuálne hodnotenie výsledkov pokročilej praxe je považované za jedno z kľúčových východísk pre jej implementáciu a v prípade potreby i modifikáciu. Model, ktorý funguje v jednej krajine, nemusí fungovať v inej. Avšak odborníci na pokročilú prax v ošetrovatelstve a jej vývoj sa môžu navzájom inšpirovať, vymieňať si názory a hľadať riešenia v tejto oblasti. Spoločným cieľom je poskytovať dostupnú, bezpečnú, kvalitnú a efektívnu zdravotnú starostlivosť pacientom/klientom s prihliadaním na súčasnú demografiu, ekonomiku, politiku a legislatívu, ktorého kľúčovým krokom môže byť práve pokročilá prax v ošetrovatelstve.

Rola prináša pozitívne výsledky nielen pre pacientov/klientov ako konzumentov zdravotníckych služieb, pre poskytovateľov zdravotných služieb, ale z viacerých hľadísk aj pre samotné sestry. Cieľom

vysokoškolskej učebnice je sprístupniť problematiku pokročilej praxe v ošetrovatelstve, definovať ju, vysvetliť jej podstatu, pojmy, poukázať na jej pozitívne a negatívne stránky, ako aj na jej využitie a implementáciu do systémov zdravotníctva. Učebnica je určená nielen pre študentov ošetrovatelstva a pre sestry, ale aj pre inú odbornú verejnosť.

Pokročilá prax v ošetrovatelstve vo všeobecnosti predstavuje niekoľko definícií a kategórií. Názvoslovie pri preklade z anglického jazyka do slovenského sa môže líšiť, a jednak môže zmeniť jeho význam. V súvislosti s uvedeným by mohlo dôjsť k nepochopeniu, nedorozumeniu a nesprávnej interpretácii podstaty pokročilej praxe v ošetrovatelstve a jej jednotlivých kategórií. Keďže historicky má pokročilá prax v ošetrovatelstve korene v USA, snažili sme sa o zachovanie pôvodnosti názvoslovia v čo najväčšej miere. V tejto učebnici využívame také pojmy, aby boli čitateľom čo najlepšie pochopené, a zároveň, aby sme predišli omylom a misinterpretácii rolí. Pojmy v rámci kategórií pokročilej praxe v ošetrovatelstve definujeme a podrobne popisujeme v osobitných textoch tejto učebnice.

1 POKROČILÁ PRAX V OŠETROVATEĽSTVE (ADVANCED PRACTICE IN NURSING)

Fundamentálna podstata pokročilej praxe v ošetrovateľstve tkvie v myšlienke “byť sestrou”. Vo všeobecnosti, za jej prapočiatok možno považovať reguláciu a registráciu, ktoré sú významným míľnikom pokročilej praxe v rámci moderného ošetrovateľstva (Barton, Allan 2015). Po ambíciách štandardizovať vzdelávanie, reguláciu povolania vo viacerých krajinách, technické a praktické schopnosti sestier v rámci profesionálneho rámca, bolo viac než pravdepodobné, že si situácia vyžiada kreovanie nových rolí a hierarchií v ošetrovateľstve. Ošetrovateľstvo na Slovensku prešlo signifikantnými zmenami v dôsledku vplyvu politických, ekonomických, demografických, socio- kultúrnych a iných faktorov. Požiadavky na efektívnu, kvalitnú, bezpečnú a dostupnú ošetrovateľskú starostlivosť sa priamo úmerne k týmto zmenám zvyšujú. Pokročilá prax v ošetrovateľstve je možnou odpoveďou na dané požiadavky, preto je nutné zmapovať a analyzovať podmienky jej implementácie do systému slovenského zdravotníctva.

Ciele:

- objasniť základné pojmy súvisiace s predmetnou
- problematikou,
- definovať pokročilú prax v ošetrovateľstve,
- poukázať na historické aspekty pokročilej praxe až po súčasnosť,
- zadefinovať jednotlivé kategórie sestry s pokročilou praxou,
- prezentovať postavenie pokročilej praxe v rámci kategórií pracovníkov v ošetrovateľstve.

